

บทที่ 2

การศึกษาเอกสาร

การศึกษาและสำรวจพรรณพฤกษชาติในพื้นที่บริเวณภาคเหนือของประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมา มีดังต่อไปนี้

H.B.G. Garrett (1899-1959) ได้เข้ามาทำงานที่กรมป่าไม้ ทำการสำรวจเก็บตัวอย่างพรรณไม้ที่ ดอยอ่างกา (ดอยอินทนนท์) และดอยเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เก็บรวบรวมพรรณไม้ได้ประมาณ 1,500 หมายเลข เป็นตัวอย่างที่สมบูรณ์ มีตัวอย่างซ้ำหมายเลขหลายชิ้น จึงกระจายไปเก็บไว้ที่หอพรรณไม้ต่างๆ นอกจากที่เก็บไว้ที่ หอพรรณไม้ กรมป่าไม้ (BKF) บริติชมิวเซียม (BM) และหอพรรณไม้คิว (K) ประเทศสหราชอาณาจักรแล้วยังส่งไปเก็บที่หอพรรณไม้ประเทศต่างๆ ในยุโรปอีกหลายแห่ง (กองกานดา ชยามฤดี, 2539)

A.F.G. Kerr (1902-1932) ในตอนแรกเข้ามาเป็นแพทย์สาธารณสุขประจำอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้บุกเบิกในการสำรวจพรรณไม้ไทย เริ่มสนใจพวกกล้วยไม้ของไทย จึงได้รับการสนับสนุนพร้อมอุปกรณ์ในการเก็บหาพรรณไม้ จากผู้อำนวยการกล้วยไม้ของสวนพฤกษศาสตร์คิว นอกจากนี้ยังได้เก็บรวบรวมและศึกษาพรรณไม้ของประเทศไทยในพื้นที่ต่างๆ ทั่วทุกภาค ได้ตัวอย่างพรรณไม้สะสมไว้เป็นจำนวนมากกว่า 25,000 หมายเลข ตัวอย่างที่เก็บมาบางส่วนศึกษาโดยนักพฤกษศาสตร์ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละกลุ่มของพรรณไม้นั้นๆ นอกจากนี้ A.F.G. Kerr ยังมีน้องชายคือ F.H.W. Kerr ได้เข้ามาในประเทศไทย และไปประจำที่เชียงใหม่ สนใจเก็บพรรณไม้เช่นกัน เก็บพรรณไม้ได้ประมาณ 455 หมายเลข (กองกานดา ชยามฤดี, 2539)

C.C. Hosseus (1904-1905) นักพฤกษศาสตร์ชาวเยอรมัน ได้สำรวจและเก็บตัวอย่างพรรณไม้บริเวณภูเขาในภาคเหนือ ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ เป็นชาวตะวันตกคนแรกที่เดินทางถึงดอยอินทนนท์ และได้เก็บตัวอย่างในเขตดอยสุเทพ ดอยเชียงดาว เก็บตัวอย่างทั้งหมดประมาณ 830 หมายเลข เก็บไว้ที่หอพรรณไม้เมืองมิวนิค (M) ประเทศเยอรมันนี โดยมีตัวอย่างซ้ำเก็บไว้ที่หอพรรณไม้ในประเทศอื่น ๆ ของทวีปยุโรป เช่นที่สวนพฤกษศาสตร์คิว และเฮดินเบอร์เกอร์ เป็นต้น อีกทั้งยังเขียนหนังสือเกี่ยวกับพรรณไม้ไทยไว้หลายเรื่อง (กองกานดา ชยามฤดี, 2539)

J.F. Rock (1919-1921) ได้เข้ามาสำรวจเก็บตัวอย่างพรรณไม้ในภาคเหนือ รวบรวมได้ 1,912 หมายเลข เก็บรวบรวมไว้ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา (Larsen, 1979))

C.G.G.J. van Steenis (1963-1975) ผู้อำนวยการหอพรรณไม้เมืองไลเดน ประเทศเนเธอร์แลนด์ ได้จัดส่งนักพฤกษศาสตร์เข้ามาสำรวจพรรณไม้ในประเทศไทยหลายครั้ง คือ H. Sleumer, E.

Hennipman, A. Touw, H.P. Nooteboom, C.F. van Beusekom และ R. Geesink เข้ามาสำรวจ และเก็บตัวอย่างพรรณไม้บนดอย อินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ภูกระดึงและภูหลวง จังหวัดเลย ป่าทุ่งใหญ่ จังหวัดกาญจนบุรี เขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ทุ่งแสลงหลวง ป่าน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ภูเขี้ยว จังหวัดชัยภูมิ เขาสอยดาว จังหวัดจันทบุรี เกาะช้าง จังหวัดตราด เขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช แห่งละหลายครั้ง รวบรวมพรรณไม้ได้ประมาณ 14,200 หมายเลข ตัวอย่างชำเก็บไว้ที่ หอพรรณไม้ กรมป่าไม้ หอพรรณไม้เมืองไลเดน เนเธอร์แลนด์ หอพรรณไม้คิว สหราชอาณาจักร พิพิธภัณฑ์พืช มหาวิทยาลัยโคเปนเฮเกน และมหาวิทยาลัยออร์ฮูส เดนมาร์ก และพิพิธภัณฑ์พืชกรุงปารีส ฝรั่งเศส (กองกานดา ชยามฤดี, 2539)

E. Hennipman และ A. Touw (1966) รายงานการร่วมสำรวจพรรณพืชของนักพฤกษศาสตร์ กรมป่าไม้และชาวต่างชาติ ระหว่างปี ค.ศ. 1965 - 1966 ที่ดอยมูเซอร์ วนอุทยานลานสาง ดอยสุเทพ ดอยเชียงดาว ผาง ดอยอินทนนท์ แม่สะเรียง-ขุนยวม

K. Larsen & K. Warncke (1966) รายงานการสำรวจร่วมตามโครงการพรรณพฤกษชาติของประเทศไทย บริเวณทุ่งแสลงหลวง จังหวัดพิษณุโลก และภูเมี่ยง จังหวัดนครสวรรค์

R.G. Robbins และ T. Smitinand (1966) รายงานการสำรวจและศึกษาพรรณพืช บริเวณดอย อินทนนท์ ในระหว่างปี ค.ศ. 1962 ได้เก็บตัวอย่างพรรณไม้ประมาณ 520 ชนิด และเก็บรักษาไว้ที่หอพรรณไม้ กรมป่าไม้

J.O. Sawyer และ C. Chermisinvatthana (1969) ได้ทำการศึกษาพรรณไม้ของดอยสุเทพ และดอยปุย ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาถึงกลุ่มพืชของสังคมพืชบนภูเขาในเขตร้อน

T. Shimizu et al. (1980) รายงานการร่วมสำรวจและเก็บตัวอย่างพืชของนักพฤกษศาสตร์ไทย-ญี่ปุ่น ในปี ค.ศ. 1979 ส่วนหนึ่งมีการสำรวจที่อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง จังหวัดพิษณุโลก อุทยานแห่งชาติลานสาง จังหวัดตาก ดอยสุเทพ ดอยปุย ดอยอินทนนท์ อมก๋อย แม่ตื่น ดอยเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ แม่สะเรียง ปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

H. Koyama et al. (1986) รายงานถึงการสำรวจระเบียบรายชื่อพรรณไม้เบื้องต้นของพืชพวกเฟิร์น และพืชใบเลี้ยงคู่ บริเวณดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

H. Koyama and Phengkklai (1989) รายงานถึงการสำรวจและเก็บตัวอย่างพรรณไม้ระหว่างนักพฤกษศาสตร์ไทย-ญี่ปุ่น ในปี ค.ศ. 1988 เก็บรวบรวมตัวอย่างพืชมีท่อลำเลียงได้ทั้งหมด 15,000 หมายเลข และตัวอย่างพืชที่มีชีวิตเพื่อนำมาปลูกอีก 150 ตัวอย่าง เก็บรักษาไว้ที่หอพรรณไม้ กรมป่าไม้ (BKF) และที่หอพรรณไม้ของมหาวิทยาลัยเกียวโต (KYO)

J.F. Maxwell (1989) ได้สำรวจและศึกษาพืชมีท่อลำเลียงในจังหวัดเชียงใหม่ ได้จำนวนไม้ดอก 14 ชนิด มี 1 ชนิดที่เป็น new combination และ 12 ชนิด เป็น new records ของประเทศไทย

นอกจากนี้ ก่องกานดา ชยามฤต (2539) ยังได้กล่าวไว้ว่ามีนักพฤกษศาสตร์ชาวไทยหลายท่านที่มีความสนใจ และได้ศึกษา สำรวจ และเก็บรวบรวมพรรณพฤกษชาติของไทยไว้ดังนี้

พระยารวันพฤกษพิจารณ (ทองคำ เสวตศิลา) สำเร็จการศึกษาด้านพฤกษศาสตร์จากประเทศอินเดีย ในช่วงปี พ.ศ. 2455-2463 ได้สนใจเก็บพรรณไม้ทางภาคเหนือและภาคใต้ ไว้ได้ไม่น้อยกว่า 1,200 หมายเลข ส่วนใหญ่มีเก็บรักษาอยู่ที่หอพรรณไม้ กรมป่าไม้ หอพรรณไม้คิว สหราชอาณาจักร และท่านได้เขียนหนังสือ List of Common Trees and Shrubs of Siam (ค.ศ. 1923)

พระยาวิจิตรนันท (โต โกเมศ) รัชมการในกรมป่าไม้ระหว่างปี พ.ศ. 2450-2486 มีความสนใจในเรื่องการสำรวจค้นคว้าทางด้านพรรณไม้ ได้จัดตั้งหอพรรณไม้ของกรมป่าไม้ (BKF) ขึ้นอย่างถาวร ได้สำรวจและเก็บตัวอย่างพรรณไม้ในบริเวณภาคเหนือ ภาคตะวันตก และภาคใต้ ได้ประมาณ 2,000 หมายเลข

คิด สุวรรณสุทธิ (2488) เมื่อดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้ากองค้นคว้าของป่า ได้ทำการสำรวจพรรณไม้เฉพาะพื้นที่หลายแห่ง ได้แก่ ภูกระดึง จังหวัดเลย เขาสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ดอยสุเทพ จังหวัดเชียงใหม่ และเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช เก็บตัวอย่างพรรณไม้ได้ประมาณกว่า 1,000 หมายเลข

ที่ดอยเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีรายงานการสำรวจพรรณไม้ร่วมกับนักพฤกษศาสตร์ต่างชาติหลายท่าน ได้เก็บรวบรวมพรรณไม้จำนวน 570 ชนิด แยกเป็นพืชใบเลี้ยงคู่ 335 ชนิด จัดอยู่ใน 250 สกุล 84 วงศ์ พืชใบเลี้ยงเดี่ยว 172 ชนิด จัดอยู่ใน 88 สกุล 13 วงศ์ พืชพวกจิมโนสเปิร์ม 5 ชนิด จัดอยู่ใน 4 สกุล 4 วงศ์ และพืชพวกเฟิร์น 58 ชนิด จัดอยู่ใน 35 สกุล 8 วงศ์ (Smitinand, 1966)

กิติเชษฐ ศรีดิษฐ์ (2532) ศึกษาพฤกษอนุกรมวิธานของพรรณไม้ดอกบริเวณลานหินอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก ระหว่างปี พ.ศ. 2530-2531 พบพรรณไม้ดอกทั้งสิ้น 88 ชนิดซึ่งเป็นพืชใบเลี้ยงคู่ 54 ชนิด จัดอยู่ใน 33 วงศ์ และพืชใบเลี้ยงเดี่ยว 34 ชนิด จัดอยู่ใน 9 วงศ์ มีคำบรรยายลักษณะ และข้อมูลของพรรณไม้แต่ละชนิด พร้อมภาพถ่ายประกอบ

อรอนงค์ สุโรไตรรัตน์ (2535) ศึกษาพืชผักพื้นเมืองบางอำเภอของจังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างปี พ.ศ. 2534-2535 ได้จำนวนตัวอย่างพืชจำนวน 44 ชนิด 39 สกุล และ 27 วงศ์ มีคำบรรยายลักษณะโดยสังเขป นิเวศวิทยา ส่วนที่ได้รับประทาน และภาพถ่ายประกอบ

จะเห็นได้ว่าการศึกษาและสำรวจพรรณพฤกษชาติในภาคเหนือ ยังมีอยู่ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนป่าไม้ทั้งหมดในภาคเหนือ และยังมีอีกหลายบริเวณที่ยังไม่มีการสำรวจศึกษามาก่อน บางบริเวณมีการสำรวจศึกษาบ้าง แต่ยังไม่ทั่วถึง ดังนั้นการสำรวจและศึกษาอนุกรมวิธานของพืชดอกพวกไม้พุ่ม ไม้รอเลื้อย และไม้เถาเนื้อแข็ง ในบริเวณวนอุทยานน้ำตกขุนกรณ์ จึงเป็นประโยชน์ในการเพิ่ม

ความรู้เกี่ยวกับพรรณพฤกษชาติในภูมิภาคนี้ นอกจากนี้ยังอาจนำความรู้ที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการอนุรักษ์พรรณไม้ และเป็นการส่งเสริมวนอุทยานแห่งนี้ให้คงอยู่เป็นทรัพยากรธรรมชาติของชาติสืบไป



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย